

Observații și recomandări ale Comisiei Europene în noul sau raport privind statul de drept din România

România a luat măsuri semnificative în vederea finalizării procesului inițiat pentru a ține cont de recomandările Comisiei de la Veneția privind legile justiției, referitoare la preocupările legate de independența, calitatea și eficiența sistemului judiciar, se arată în raportul Comisiei Europene cu privire la statul de drept din România, făcut public marți.

Comisia constata, între altele, în acest raport ca sunt explorate măsuri legislative pentru a consolida în continuare garanțiile referitoare la independența procurorilor de rang înalt și a poliției judiciare, și menționează ca Ministerul Justiției va lua în considerare o evaluare a implementării legilor justiției după o perioadă suficientă de timp de la adoptarea acestora, ținând cont de necesitatea menținerii stabilității cadrului juridic.

Raportul consemnează, tot în privința justiției, ca transparența jurisprudenței privind sancțiunile disciplinare s-a îmbunătățit, datorită eforturilor de conștientizare, Ministerul Justiției a demonstrat deschidere pentru a adapta reforma sistemelor IT din instanțe pentru a asigura garantarea independenței judiciare și ca, în pofida restricțiilor bugetare, au fost depuse eforturi suplimentare pentru a asigura resurse umane adecvate pentru sistemul judiciar, inclusiv prin noi recrutări. În același timp, au fost luate mai multe inițiative pentru a facilita accesul la asistența judiciară, însă durata procedurilor a crescut față de anii precedenți, notează Comisia.

În ce privește demersurile de combatere a corupției, raportul apreciază ca implementarea Strategiei anticorupție 2021-2025 rămâne pe drumul cel bun, menționând ca o nouă strategie este în curs de elaborare, bazată pe evaluarea ex-post a strategiei actuale. De asemenea, potrivit raportului, autoritățile mențin un bilanț pozitiv în combaterea corupției, inclusiv în ceea ce privește cazurile de corupție la nivel înalt, au fost luate măsuri suplimentare în ceea ce privește sistemul de investigare și urmarire penală a infracțiunilor din sistemul judiciar și se afla în discuție actualizarea cadrului legislativ privind integritatea. Cu toate acestea, notează Comisia, în urma unor decizii privind termenele de prescripție, instanțele naționale au închis numeroase cazuri de corupție și au anulat condamnări.

Raportul mai consemnează în acest sens ca Agenția Națională de Integritate și-a menținut bilanțul în gestionarea conflictelor de interese și a declarațiilor de avere, însă o hotărâre a Curții Constituționale va impune României să reevalueze ceea ce era considerat un sistem solid de declarare a averilor. În același timp, au fost făcuți pași inițiali pentru a introduce reguli privind lobby-ul pentru membrii Parlamentului, legislația pentru îmbunătățirea transparenței finanțării partidelor politice fiind încă în curs de examinare în Parlament, iar autoritățile naționale au identificat corupția și fraudă ca riscuri în procesul de achiziții publice, fiind în curs de elaborare unele măsuri pentru a le aborda.

Pe de altă parte, notează Comisia Europeană, nu au existat măsuri pentru a consolida guvernanta independentă și independența editorială a mass-media publice, iar finanțarea mass-media private de către partidele politice și autoritățile statului a dus la o creștere a publicității politice netransparente.

Deși Consiliul Național al Audiovizualului ar putea beneficia de mai multe resurse umane și de un nou sistem informatic mult așteptat, informațiile privind proprietatea asupra mass-media, dincolo de sectorul audiovizual, sunt încă insuficiente, actorii din mass-media nu au ajuns încă la un acord privind autoreglementarea și se mențin probleme legate de transparența și acces la informații, în așteptarea unui nou Cod de proceduri administrative, considera Comisia, care subliniază că amenințările și cazurile de hărțuire a jurnaliștilor rămân o problemă, iar presiunea politică asupra independenței editoriale afectează munca jurnaliștilor.

Comisia Europeană mai notează în raportul său că au fost luate unele măsuri pentru îmbunătățirea consultărilor publice, în timp ce o serie de deficiențe rămân în practică, iar imprevizibilitatea legislativă, utilizarea frecventă a ordonanțelor de urgență de către guvern, problemele legate de calitatea legislației și povara reglementării rămân preocupări principale pentru întreprinderi și organizațiile societății civile. Raportul menționează în acest sens că a fost adoptată o Strategie pentru guvernare deschisă pentru a aborda provocările tot mai mari cu care se confruntă organizațiile societății civile, amintind și că alegerile prezidențiale au fost repetate în 2025, în urma deciziei Curții Constituționale de a anula primul tur de scrutin din 2024.

Noua ediție a raportului conchide că, față de recomandările din Raportul privind statul de drept din 2024, România a realizat progrese semnificative în finalizarea procesului inițiat pentru a ține cont de recomandările Comisiei de la Veneția privind legile justiției, unele progrese suplimentare în ceea ce privește asigurarea unor resurse umane adecvate pentru sistemul judiciar, inclusiv pentru serviciile de urmărire penală, ținând cont de standardele europene privind resursele pentru sistemul judiciar, precum și în ceea ce privește luarea de măsuri, în special la nivel operațional, pentru a asigura investigarea și urmărirea penală eficientă a infracțiunilor penale în sistemul judiciar, inclusiv în privința infracțiunilor de corupție, ținând cont de standardele europene.

În același timp, Comisia constată că nu s-a făcut niciun progres în ceea ce privește introducerea unor reguli privind lobby-ul pentru membrii Parlamentului și nici în ceea ce privește consolidarea regulilor și mecanismelor de sporire a guvernanței independente și a independenței editoriale a mass-media publice, ținând cont de standardele europene privind mass-media din serviciul public, precum și în ceea ce privește continuarea procesului de obținere a acreditării a două instituții naționale pentru drepturile omului, ținând cont de Principiile ONU de la Paris.

Pe baza acestor fapte și luând în considerare 'alte evoluții' care au avut loc în perioada de referință, pe lângă reamintirea 'angajamentelor relevante asumate în cadrul Planului de redresare și reziliență', Comisia recomandă României să ia măsuri legislative pentru a întări garanțiile care să asigure independența procurorilor de rang înalt și pentru organizarea și funcționarea poliției judiciare, să ia măsuri pentru a asigura investigarea și urmărirea penală eficientă a infracțiunilor în sistemul judiciar, inclusiv în ceea ce privește infracțiunile de corupție, să introducă reguli privind lobby-ul pentru membrii Parlamentului și asigurarea eficacității sistemului de declarare a averilor, precum și să-și intensifice eforturile de consolidare a guvernanței independente și a independenței editoriale a mass-media publice.

Raportul recomandă de asemenea României să facă eforturi pentru a reglementa recurgerea frecventă la ordonanțe de urgență guvernamentale și pentru a asigura consultări publice eficiente înainte de adoptarea legislației, precum și să continue procesul de obținere a acreditării instituțiilor naționale pentru drepturile omului, ținând cont de Principiile ONU de la Paris.